

EDİTÖRDEN

1878 yılında Elmalı'da dünyaya gelen Muhammed Hamdi Yazır, temel dini bilgilerini annesi Fatma Hanım ve babası Numan Efendi'den almıştır. Antalya'dan vapur yoluyla zorlu bir yolculuğun ardından dayısı Mustafa Efendi onu İstanbul'a getirmiştir. Öğrencilik yıllarında muhakeme gücü, araştırma kişiliği ve öğrenme arzusuyla dikkatleri üzerine çekmiştir. Başarılı bir medrese tahsilinin ardından icazetini almasının akabinde, önce 1906 yılında Beyazıt Dersiamı olmuş, ardından da Mekteb-i Nüvabı (Hukuk Fakültesi) birincilikle bitirmiştir. Elmalılı Hamdi Yazır'ın ilim hayatının yanı sıra Antalya mebusluğuyla başlayan bir siyasi hayatı da söz konusudur. Birinci Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti için yenilgiyle sonuçlanmasının ardından ülkesinin içinde bulunduğu durumdan rahatsız olan Elmalılı, kendisine yapılan ısrarlı çağrılarını reddedemeyip I. Damat Ferit Paşa hükümetinde Evkaf Nazırlığı görevini üstlenmiştir. 1926 yılında Meclis kararıyla Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından kendisine bir tefsir yazma görevi tevdi edilmiş ve on iki yıl süren bir çalışmanın ardından gelecek nesillere Hak Dini Kur'an Dili isimli çok değerli bir miras bırakmıştır. Hayatının son dönemlerine doğru nefes darlığı ve kalp rahatsızlığı yaşayan Elmalılı, 1942 yılında ebedi hayata göç etmiştir.

Elmalılı'nın hayatından bu kısa kesitleri vermekten maksadımız, sadece biyografik bilgiler sunmak değildir, aynı zamanda Hak Dini Kur'an Dili isimli muhalled bir tefsiri kaleme alan büyük âlimin çok yönlü ilmi kişiliğini ortaya koymaktır. Tefsir yazmak çok yönlü bir ilmi birikimi gerektirir. Tefsir yazımında, sadece hadis ve fıkıh gibi disiplinlere ve bunların kaynaklarına hâkim olmak yeterli değildir, aynı zamanda felsefe, sosyoloji gibi sosyal bilimlere, biyoloji ve astronomi gibi fen bilimlerine, hatta tıp, vb. bilimlere kadar geniş bir yelpazede okumalara ve bu ilimlerden de istifade etmeye ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra yaşadığı çağın sorunlarını bilmek, o sorunlara Kur'an perspektifinden çözümler üretmek, Kur'an'ın bu çağa ve bugün insanlığa ne söylediğini ortaya koymak müfessirin temel gayelerinden biridir.

Elmalılı, hayatı boyunca yaşadığı toplumun sorunlarını sırtında taşıyan bir fikir işçisidir adeta. Kendisine ihtiyaç duyulan kriz dönemlerinde adeta gövdesini taşın altına koyan ve toplumun sorunlarını sırtında taşıyan aksiyoner bir âlimdir Elmalılı. Farsça şiir yazabilecek kadar edebiyata vukufiyeti olan, hat ve musikiye olan ilgisiyle estetik bir duyarlılık taşıyan, el-Metalip ve'l-Mezahib isimli esere yazdığı dibaceden de anlaşılacağı üzere felsefeye dair geniş malumatı olan Elmalılı, hayatı boyunca kazandığı ilmi birikimini ve tecrübelerini tefsirine yansıtmıştır. Tefsir çalışmalarını esnasında ayetlerin ihtiva ettiği konulara göre kelimeler, tasavvuf ve felsefe kaynaklarından yararlanmış, Kur'an'ın doğru anlaşılabilmesi için usul niteliği taşıyabilecek ilkeler ortaya koymuştur. O'na göre Allah Teâlâ'nın iki türlü ayeti vardır. Birisi varlık kitabı, diğeri de indirilmiş kitaptaki sözlü ayetlerdir. Bu iki ayet, karşılıklı olarak biri diğeri için şerh ve tefsirdir.

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır temalı hazırladığımız bu özel sayıda, Sultan II. Abdülhamit, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde yaşanan sosyal ve siyasi şartları ve o şartlar içerisinde Elmalılı'nın üstlendiği sorumluluğu ve onun akşiyoner yönünü Prof. Dr. İsmail Kara'nın "Üç Devir Üç Hamdi Efendi" isimli makalesinde okuyacaksınız. Elmalılı'nın tefsirinde takip ettiği usulü, Prof. Dr. Mustafa Özel, "Elmalılı'nın Tefsir Metodolojisi" başlıklı makalesinde ele aldı. Günümüz meal çalışmalarında sorunlu bir alan olarak karşımıza çıkan çok anlamlılık olgusuna dair Elmalılı'nın yaklaşımını "Elmalılı'nın Mealinde Çok Anlamlılık Problemine Yaklaşımı" isimli makalesiyle Prof. Dr. Zülfikar Durmuş'un kaleminden öğreneceğiz. 19. yüzyıl ile birlikte bilim ve teknolojinin gelişmesi yeni tefsir anlayışlarının ortaya çıkmasına ve bazı ayetlerin yeni ilmi gelişmelere göre yeniden tefsir edilmesine yol açmıştır. Söz konusu durumun izlerini Prof. Dr. Mesut Okumuş "Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın İlmî Tefsir Anlayışı" başlıklı çalışmasında ele aldı. Doç. Dr. Sami Şahin, "Hak Dini Kur'an Dili adlı eserde Elmalılı Hamdi Yazır'ın Hadise Yaklaşımı" adlı makalesinde Elmalılı'nın hadisleri kullanma yöntemini ve hadis kaynaklarından faydalanma şeklini ele aldı. Bir tefsirin mütemmim cüzlerinden birisi de ahkâm ayetleridir. "Hak Dini Kur'an Dili Bağlamında Bir Hukukçu Olarak Elmalılı M. Hamdi Yazır" isimli makalesinde Doç. Dr. Abdullah Çolak, Elmalılı'nın hukukçu kimliğini analiz etti. İbn Arabî'nin el-Fütühâtü'l-Mekkiyye'si ile Füsûsu'l-Hikem'i Elmalılı'nın başucu eserlerdendir ve onun tefsirinde yer yer işâri tefsir örneklerine de rastlanmaktadır. Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Kurt, "Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Tasavvuf Anlayışı" isimli makalesinde Elmalılı'nın tasavvufa bakış açısını ortaya koydu. Prof. Dr. Aliye Çınar Köysüren, "Elmalılı Hamdi Yazır Düşüncesinde Din- Felsefe İlişkisi" başlıklı makalesinde Elmalılı'nın felsefeye yaklaşımını el aldı. Prof. Dr. İbrahim Coşkun, pozitivistimin rüzgârının bütün bir dünyayı etkisi altına aldığı bir dönemde Elmalılı'nın pozitivistime karşı ortaya koyduğu paradigmatları "Elmalılı Hamdi Yazır'ın Pozitivistime karşı Dini Argümanları" çalışmasıyla ortaya koydu. Pozitivistimin etkisiyle modern zamanlarda dinin mevzi kaybetmeye başladığı alanlardan birisi de ahlak olmuştur. Ortaya çıkan yeni ahlak anlayışları ve ahlakın din dışı unsurlarla temellendirilme çabalarına karşın Elmalılı'nın ahlak anlayışını Yrd. Doç. Dr. Hatice Toksöz'ün "Elmalılı Hamdi Yazır'da Ahlakın Dini Temeli" başlıklı yazısında okuyabileceksiniz.

Elmalılı Hamdi Yazır'ı farklı yönleriyle kapsamlı bir şekilde ele aldığımız bu özel sayının ilim ve kültür havzamıza katkı sağlamasını diliyor, bir sonraki sayıda yeniden buluşmayı diliyorum.

Dr. Yüksel Salman